

Cemal Safi

Ecz. Seynan ERGİN

Sevgi bu, insanı böyle inceltir, aklın ermediği yere yöneltir. Bu güzel sözlerin sahibi Cemal Safi Hocamızı Trabzon'a, bir hayranın sevgisi getirdi. Kaderin bana bir armağanı kendisiyle tanışma şerefine eriştim. Cemal Safi duruşu, hitabı, kelime dağarcığı, sözcükleri kullanma becerisi, yakaladığı incelikler, şiirlerindeki mana derinliği, duyarlılık, hayat görüşü ve babacan tavrıyla sizi büyülüyor. Aylarca sohbet etmeniz size anlatacakları bitmez. Yaşayan bir tarih. Türkiye'nin yetiştirdiği, kendisi gibi nadide birçok sanat insanını tanıyor, hatıraları var. Cumhuriyetin ilk yıllarında yetişmiş gerçek bir İstanbul beyefendisi, günümüz entrika dünyasında olduğu gibi gözükken gerçek bir insan. Sadece bu özelliği başlı başına bir ders. Bu özel insanla tanışmak bana gerçek değerlerimizi ne kadar tanıyoruz? Onlar hakkında bilgi edinmek için uğraşılıyor muyuz? sorularını düşündürdü. Cemal Safi'nin doğuştan getirdiği yetenek tartışılmaz, yalnız kişiliğindeki kalitenin yetiştiği ortam ve şartlardan kaynaklandığını da düşünüyorum. Bizdeki bu tek düzelik, çabuk tüketim vs. yaşadığımız dünyadaki değer yargılarının değişmesinden, bir anlamda bozulmasından mı kaynaklanıyor? Düşünmek lazım.

'Ey Türk Gençliği! 'Atatürk'ün biz gençliğe hitabı; duvarda asmak yerine, her satırını beynimize işlemeliyiz. İçinde bulunduğumuz bu karanlık ortamda, bize gösterilmiş ışıklı bir yoldur.

Toplum olarak kendimiz olmayı başarırızsa tüm zorlukların

üzerinden gelebiliriz. Çarka uymak adına kendimizi feda etmeyelim. Büyük şairimiz, Cemal Safi Hocamızı kendi şiirini okurken dinlemenizi isterdim. O tablodaki güzelliği hiçbir şey bozamazdı. Çünkü hepsi gerçektir. Söylerken yaşananlar birebir uyumluydu. Bize tanıtılmayan gerçek değerlerimizi kendimiz araştırıp, inceleyip, okuyalım. Belki bir yerlerde kendimize rastlar, damarlarımızdaki asil kanı canlandırırız.

200'den fazla şiiri bestelenmiş. Vurgun, Kıyamete Kırk Kala, Sende Kalmış adlı şiir kitaplarının sahibi.89 yılında 'Rüyalarım olmasa' şiiri Zekai Tunca'nın bestesiyle yılın en iyi şarkısı, bestekârı, şairi; 90 yılında 'Vurgun' şiiri Selçuk Tek ay'ın bestesiyle Hürriyet'in, Altın Kelebek, Milliyet'in, TRT'nin birinciliğini almıştır. Orhan Gencebay tarafından 43 şiiri bestelenmiş. Her yıl Akçay'da, ağustos ayı sonlarında şairler ve bestekârlar şölenini düzenlemektedir. Kendisi Samsun'lu, Karadeniz insanını çok seviyor. Türkiye'nin en güzel, dürüst, namuslu insanların bu havaliden çıktığını, Trabzon'un bir kültür başkenti olduğunu belirtiyor. İçinde çok ince espiriler olan fıkralarımızı da, anlatmayı çok seviyor.

Sanat dünyamızın duayenlerinden şair Cemal Safi Hocamızın sanat, şiir, şair ve sevgi konularındaki görüşlerini sizlere aktaracağım.

Şair ayrı yaratılır. Onun görüş farkı var. O daha fazla görüyor, daha fazla duyuyor, yazmaya memur edilmiştir. Şiir

yazmanız için, şair olarak doğmanız gerekir. Şair olmak istemekle şair olunmaz. Bir serçe bülbül olamaz. Bülbül kuşların en güzel ötenî, bütün kuşlar onu dinler. Sabah ezan sesinde, akşam, gece ayrı ayrı öter, şakımaya memur edilmiştir. Sakada güzel öter, ispinoz da, kanarya da, florya da, iskeçe de ama bülbülün yeri ayrıdır. Şair de bu vasfı taşımalı, yaradılıştan gelmeli. Şiir yazmak öğretilmez. Bir okulu yoktur. Yunus Emre, Karacaoğlan, Âşık Veysel okula gidip şair olmadılar.

Şairliğinde branşları vardır. Şairin aşk şiirinde başarılı olması için, aşkı tanıması lazım. Aşk duyular ötesinde bir frekans, sevgi çok üstün bir şey. Ama sevgi aklı yenmez, mantığımıza sevgi hükmedemez. Mantık sevginin üstünde, aşk mantığın üstündedir. Orda aşık olduğumuzu anlarız. Mantığımız duygularımız karşısında aciz kalıyorsa, aşk adını alır. Anne âşıktr çocuğuna, çocuk ne yapsa onu hoş görmeye memur edilmiştir. Mesela, Atatürk, milletine âşıktr.

Bestekârda sizi yakalamalı, şair bu şiirinde şu duygular ifade etmiş, bende onu şu duygularla yakalarım derse ölümsüz eser olur. Şairin duygularını yakalamadan, şiirin manasını anlamadan, şair şöhret olduğu için kimse besteledikten ben besteliyim derse şarkı oluyor. Beste yaparken şiirin manası ile melodisi aynı olacak, frekanslar, genler tutacak. Bir şarkıyı dinledik, şarkı güzel hoşumuza gitti. Şarkının ezgisini çıkaralım, güfte olarak okuyalım. Hala gönülümüzde bir yeri varsa, bizi etkisi altına alıyorsa o zaman şiir. Yalın olarak okuduğumuzda bize bir şey vermiyorsa, aman sende diyorsak o zaman, şarkı sözü. Melodiyi üzerine giyip, makyaj yapıp bizi kandırıyorsa, şarkı sözü. Şiir ben eserim der, benim sana ihtiyacım yok der. Ben hiç söz yazamadım. Şiire ihanet ederim, kendime saygımı yitirim diye korktum. Bazen bestekar arkadaşlar, şairin verdiği manayı bozuyor. Ben 'Zarafet dünyaya geldiğin gündür, güzellik hududu seninle sonudur.' diyorum. Arkadaşımız, 'güzellik umudu seninle soldu.' diye beste yapıyor. Bunlara üzülüyorum. Bazı arkadaşlarda, şiir kaseti adı altında nesir

okuyorlar. İçlerinde şiir çok az oluyor. Mesela sanat müziği okuyan arkadaşlar, okurken, çok dikkat ederler. Sanat kullanılmaya müsait değildir. Sanat sanattır. Onu siz kendinizi ön plana çıkarmak için okursanız, sınıfta kalırsınız. Şiirde kendini fazla kullandırtmaz, şiirin hakkını vereceksin. Şiir bir romanın özetidir. Edebiyat ailesi romanıyla, piyesiyle, öyküsü, senaryosu, skeciyle bir gül bahçesi ise şiir, gül yağdır. Üzüm bahçesi ise şiir, bir şaraptır.

Arkadaşlar aslında kasetlerinde müzik eşliğinde düz yazı okuyorlar. Şiirin kendi içinde melodisi vardır, vezni vardır. Ahmet Haşim şiirin yüzde seksen melodi olduğunu söylüyor, Yahya Kemal yüzde altmış melodidir, derdi. Şair olmak isteyenler şiiri tanımalı, bol bol şiir kitabı okumalı, okumadan hiçbir şey olmaz. 'Dünyada en hakiki mürşit ilimdir.' demiş, K.Atatürk. O büyük insan, yol gösterici ilimdir, diyor. Şiirde bir sanat ilmidir. İyi bir mürşidi olan şair iyi şair olur, yanlış mürşidin peşinden gidiyorsa, kötü şair olur. Çok okuyacak, gerçek şairleri okuyacak. Şiirde kafiye olmalı, hece vezni, aruz vezni olmalı. Aruz, Arapların, Farsların vezni, hece vezni ecadımızın. Atalarımız 3000 yıl evvel hece veznini kullanmış.

Alp Er Tunga öldü mü?

Acun ıssız kaldı mı?
Ödlek öcün aldı mı?

En az 2000 sene evvel yazılmış. Hece vezni ve aruz vezni bilmeden serbest vezinli şiir yazamazsınız. Serbest vezinli şiir yazmanız için önce üstat olmanız gerekir. Serbest vezin sizin kendinizin ürettiği bir vezin tarzıdır. Onunda klasiklerin dışında, sizin yarattığınız bir ritmi vardır. Koşma tarzında usta bir şairin kafiye emrine girer, kölesi olur. Şair iyi değilse kafiye kölesi olur.

Bu gün müzik yapılmıyor. Maddeyi düşünerek mana elde edilemez. Sanat mana eseridir, duygu eseridir. Mehmet Akif Ersoy, İstiklal Marşını o mana, duygu yoğunluğuyla yazmıştır. Kendisine verilen ödülü, TBMM'ye bağışlamıştı.

Parayı düşünerek bunu yapamazsınız. Sanatta çöküş vardır. Maddeyi düşünerek yapılan her şey sınıfta kalmıştır. Bu işi yapanların çoğu şovmen, kendilerine bir vasıf takmak için, ses sanatçısı desinler diye, şarkı söylemeye çalışıyorlar. Bu gün gerçek manada şarkı söyleyen bir elin parmaklarını geçmez. Bizim gençliğimizde, çocukluğumuzda öylemiydi. Hepsi şapka çıkartacağımız kadar saygı değer sanatçılardı ve madde onlar için 5. 10. plandaydı. Önce sanat yapmak, en güzelini okumaya çalışmak vardı. Günümüzde yapımcılar sanat eserlerini almıyorlar. Tutmaz, bizim halkımız sanattan anlamaz diyorlar. O hale, kendileri getirdi. Ben açım önüme ne koyarsanız onu yiyeceğim. Ama halk tepkisini veriyor, sevmediğim şeyi az yerim diyor. CD, kaset satılmıyor. Zeki Müren ile rahmetli olmadan iki ay ewel bir telefon konuşması yapmıştık. Ben İstanbul'da bir restoranttaydım, o Bodrum'da evindeydi. Samimiyetimiz yok, beni şiirlerimden tanıyordu. Sayın beyefendi Cemal Üstadım aynı zaman da müzisyensiniz değil mi dedi. Haddim değil efendim, müzisyen değilim dedim. Sende kalmış kitabımda, sende kalmış adlı şiirimin bir kıtasında takılmış kalmış. Üç gündür günde üç defa okuyorum dedi. O kıtada diyorsunuz ki;

Allahım düşmanımı düşürmesin bu zaafa
Sanki her noksanımı mecburum itirafa
Hangi şarkıya girsem notalar do re mi fa
Sol diyorum sana sol la sesim sende kalmış

Efendim, müzisyen olmadan bunu yazmanız imkânsız, la sesi müzikte karar sesidir, ellerinizden öpüyorum dedi. Estağfurullah dedim. Biliyorum, ben sizden on yaş büyüğüm, aşkı bu kadar güzel anlatan şairin ellerinden öpme lütfünü bana bahşedin dedi. Kıpkırmızı oldum. Hala unutamam. Bu kadar kibar mı olur insan, nur içinde yatsın. Çok büyük bir sanatçıydı.

Benim şiir mürekkebim duygumdur. Duygum bittiği zaman dururum. Günün herhangi bir saati mevzu bahis değil. Genelde şaire yattığı zaman gelir, şair kendi başına gönlünü baş başa kalır. Şiir ısrar eder kalk yaz, kalk yaz. Eğer siz tembellik ederseniz, sabah yazarım, zaten ezberledim dersiniz, sabah kalktığınızda bir tanesi yoktur. Bunu şairler bilir, sabah başka bir insan olarak kalkarsınız. İhmal etmeye gelmez. O anda duygulandınız, şiir beni yaz diyor, yazmazsanız şiire ihanet etmiş olursunuz, şiirde size ihanet etmiş olur. Hiç acımaz. TEK HECE şiirim, İstanbul'dan yataklı vagonla Ankara'ya gelirken beni yakaladı. Aşk kendini bana anlattırdı. Tek hece, aşkın bütün boyutlarını anlatır. Beşeri aşkın ilerisi ilahi aşktır. Kul önce beşeri aşkla sınavdan geçer; Mevlana, Yunus hepsi bu yoldan geçmiştir.

Tek Hece

Var mı beni içinizde tanıyan?
Yaşanmadan çözülmeyen sır benim.
Kalmasa da şöhretimi duymayan,
Kimliğimi tarif etmek zor benim...

Bülbül benin lisanımla ötüştü,
Bir gül için can evinden tutuştü,
Yüreğine Toroslardan çiğ düştü,
Yangınımı söndürmedi kar benim...

Niceler sultandı, kraldı, şahtı,
Benimle değişti talihî, bahtı,
Yerle bir eyledim taç ile tahtı!
Akıl almaz hünelerim var benim...

Kamil iken cahil ettim âlimi,
Vahşi iken yahşi ettim zalimi,
Yavuz iken zebun ettim Selim'î!
Her oyunu bozan gizli zor benim!...

Yeryüzünde ben ürettim veremi,
Lokman Hekim bulamadı çaremi.
Aslı için kül eyledim Kerem'î!
İbrahim'in atıldığı kor benim!

Sebep bazı Leyla bazı Şirin'di,
Hatırım için yüce dağlar delindi,
Bilek gücüm Ferhat ile bilindi,
Kuvvet benim, kudret benim, fer benim!...

İlahimle Mevlana'yı döndürdüm,
Yunus'umla öfkeleri dindirdim,
Günahımla çok ocaklar söndürdüm!
Mevlaldanım, hayır benim, şer benim!...

Benim için yaratıldı MUHAMMET!
Benim için yaratıldı o rahmet!
Evliyanın sözündeki muhabbet,
Enbiyanın yüzündeki nur benim!...

Kimsesizim, hisimim da yok, hasmım da,
Görünmezim, cismim de yok, resmim de,
Dil üzmezim, tek hece var ismimde,
Bannağım gönül denen yer benim!...

Görünenin ötesindeki görüş, bize şiir olarak aktaran
Cemal Safi Hocamıza, sanat yaşamında
nice mutlu yıllar diliyoruz.

Kendisine ait görüşler Trabzon'u ziyareti sırasında
katıldığı bir televizyon programından ve
birebir sohbetimizden derlenmiştir.